

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

2/2001

Statsrådets svenska språknämnd informerar
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta tiedottaa

Redaktör: Sunna Vennström

27.9.2001

- ◆ Språknämnden och Språkråd finns på webben s. 1
- ◆ Pionjärarbete vid Legal Translation Centre i Tallinn s. 2
- ◆ Finlands Lag I och II har utkommit s. 3
- ◆ Litteraturtips s. 6
- ◆ *Upprop till läsarna: SLAF revideras!* s. 7

Språknämnden och Språkråd finns nu på webben

Sedan juni 2001 har statsrådets svenska språknämnd en egen webbplats. På webbplatsen presenteras bl.a. språknämndens uppgifter, arbetsmetoder och sammansättning. Under rubriken **Aktuellt** samlas information om evenemang, utbildning, litteratur m.m. **Länksamlingen** innehåller i det här skedet ca trettio länkar till webbsidor som gäller förvaltning och lagstiftning, EU, språkvård, klarspråk, skrivregler m.m.

Språknämndens informationsblad **Språkråd** läggs fr.o.m. nummer 1/2001 ut på webben. På nämndens webbplats finns också en länk till ett urval artiklar, ordlistor m.m. som ingått i tidigare nummer av Språkråd. Samlingen artiklar av äldre datum kommer att utökas efter hand. Handboken **Svenskt lagspråk i Finland (SLAF)**, som nämnden gav ut 1998, finns däremot inte i nätversion.

Språknämndens webbplats är en del av statsrådets kanslis förnyade webbsidor. På webbsidorna www.vnk.fi presenteras statsrådets kanslis uppgifter och verksamhet, statsministern och hans uppgifter m.m. Statsrådets svenska språknämnd hittar man genom att först klicka på huvudrubriken *Verksamhet* och sedan på underrubriken *Projekt och permanenta organ*. Direktadressen till språknämnden finns i rutan nedan.

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

www.vnk.fi/spraknamnden

Språknämnden tar gärna emot kommentarer, förslag och tips som gäller nämndens webbplats. Hör av er, bästa läsare! Adress: se kontaktinformationen på s. 8.

Pionjärarbete vid Legal Translation Centre i Tallinn

Våren 2001 besökte statsförvaltningens översättarnätverk, som består av översättare och terminologer från olika ministerier, Legal Translation Centre (ELTC) i Tallinn. ELTC är en statlig inrättning som har i uppgift att översätta lagstiftning och skapa en databas som innehåller översatt lagstiftning. ELTC upprätthåller dessutom en termdatabas.

Chefen för ELTC, Merit Ilja, tog emot oss tillsammans med Virge Juurikas som basar för den engelska avdelningen. De berättade om verksamheten och visade oss sina utrymmen. Översättningsavdelningen (68 anställda) består av översättare, terminologer och juristlingvister. Totalt har ELTC 81 anställda. ELTC har tre enheter som översätter EG-lagstiftning till estniska, två enheter i Tallinn och en i Tartu. I Tallinn finns dessutom en enhet som översätter Estnisk lagstiftning till engelska.

Centret grundades 1995 med hjälp av finansiering från olika håll i Europa och Nordamerika. Kanada har stött centret såväl med finansiering som genom att dela med sig av sina erfarenheter av en lång översättningstradition. Också justitieministeriet i Finland har stått till tjänst med konsult hjälp och annat stöd. ELTC gjorde pionjärarbetet i Estland när det gäller en systematisk översättning av lagstiftning. Det har inte heller funnits någon översättarutbildning i Estland förrän en tvåårig sådan startades vid universitetet i Tartu i år. Centret utbildar också själv sina anställda (s.k. in-service training programme).

Vid centret översätts huvudsakligen EU-lagstiftning till estniska och nationell lagstiftning till engelska. Oftast rör det sig om stora helheter med exakt planerade tidtabeller. Varje översättning hanteras som ett projekt och det översätts i team som består av översättare, terminologer och juristlingvister. Dessutom har centret datapersonal som upprätthåller termbankerna.

Centrets verksamhet är noga genomtänkt. Först planeras översättningsprojektet i detalj (tidtabell, översättare o.s.v.). Efter det gör man vissa tekniska förberedelser. När texten är översatt granskas den språkligt och juridiskt och, i mån av möjlighet, av en expert inom området. Terminologerna bistår både översättningen och granskningen. Databaserna för sin del stöder standardiseringen av språkbruket i översättningarna.

Om du vill veta mera om centrets verksamhet kan du gå in på adressen www.legaltext.ee och bekanta dig med t.ex. termbanken Esterm som centret upprätthåller och en flerspråkig ordlista över EU-termer (estniska, finska, franska, engelska och tyska).

Yvonne Mattsson

yvonne.mattsson@vnk.vn.fi

VÄHEMMISTÖVALTUUTETTU = MINORITETSOMBUDSMANNEN

Lagen om minoritetsombudsmannen 660/2001

Vid behandlingen av regeringens proposition 39/2001 rd ändrade riksdagen benämningen på syrjäntäasiain valtuutettu (diskrimineringsombudsmannen) till vähemmistövaltuutettu (minoritetsombudsmannen). I riksdagens svar 78/2001 rd i ärendet sägs följande: "Riksdagen förutsätter att regeringen noggrant följer upp hur lagen fungerar och också om den nya tjänstebenenämningen motsvarar uppgifternas faktiska karaktär och, i det fall att den visar sig leda till missförstånd, vidtar åtgärder för att ändra den så att den bättre motsvarar ombudsmanuppdraget".

Finlands Lag I och II 2001 har utkommit

Årets upplaga av Finlands Lag I och II bygger på tidigare upplagor och innehåller liksom tidigare en stor del av den centrala lagstiftningen inom olika rättsområden, rättsfall, hänvisningar och litteraturförteckningar. Innehållet systematiseras på samma sätt som i den finska Suomen Laki, med vissa undantag. Den viktigaste skillnaden är att lagstiftningen om arbets- och tjänsteförhållanden fortfarande ingår i del I, trots att den i Suomen Laki har flyttats från del I till del II. Detta bör man komma ihåg om man till exempel är intresserad av den nya arbetsavtalslagen. En del författningar, främst administrativa sådana, saknas fortfarande i Finlands Lag trots att verket kontinuerligt utökas med författningar som tidigare endast har funnits i Suomen Laki. Del II, som traditionellt har varit betydligt tunnare än motsvarande finska verk, har utökats med ungefär en fjärdedel av de författningar som tidigare saknats. Dessa hänför sig främst till avdelningarna Sta, Int och Un.

I Finlands lag I ingår avdelningarna Grundläggande rättigheter (Gr), Civilrätt (Ci), Företagsverksamhet (Ft), Finansiering och försäkring (Fi), Kommunikationer och trafik (Kom), Arbets- och tjänsteförhållande (Ar), Straffrätt (St) och Processrätt (Pr).

I Finlands Lag II ingår avdelningarna Statsrätt (Sta), Allmän förvaltningsrätt (Af), Förvaltnings- och självstyrelseområden (Om), Internationella förbindelser och utlänningar (Int), Säkerhet och allmän ordning (Or), Undervisnings- och kulturväsendet (Un), Miljö och boende (Mi), Landsbygdsnäringsarna (La), Social- och hälsovård (So) samt Pensioner och olycksfallsförsäkring (Pen). Avdelningen Sta har genomgått stora förändringar i och med den nya grundlagen och förnyelsen av lagstiftningen som anknyter till den.

Nya i Finlands Lag II är också de tre grundläggande EU-fördrag som har intagits vid signa Int 102a-102c. Dessa är Romfördraget om uppriktandet av Europeiska gemenskapen, Maastrichtfördraget om Europeiska unionen och Amsterdamfördraget om ändring av de båda förstnämnda. Fördragen publiceras årligen på finska i det omfattande verket Euroopan unionin laki, som utges av Kauppakaari. Utgivningen på svenska har nu förverkligats genom att införliva avtalen med Finlands Lag. Fördragen har tryckts i konsoliderad form. Kommande upplagor får utvisa hur de kan förbättras med hänvisningar och rättsfall och om EU-delen i lagboken utvidgas. Givet är dock att böckernas ständigt ökande sidantal begränsar möjligheterna till introduktion av nytt material.

Nya förkortningar tas i bruk

En del nya förkortningar har tagits i bruk. Den nya Finlands grundlag (GL, Sta 101) medförde ändringar i delegeringen av lagstiftningsbehörigheten, så att förordningar nu utfärdas såväl av republikens president och statsrådet som av de olika ministerierna. Uppgiften om vem som har utfärdat en förordning synliggjordes i författningssamlingen, och detta kräver att samma sak syns även i lagbokens förkortningar. I de flesta fall kunde man bara kombinera redan kända förkortningar. Sålunda avses till exempel med SRF statsrådets förordning och med JMF justitieministeriets förordning. RepPF avser republikens presidents förordning.

Förkortningar skapas i lagboksredaktionen utgående från behov. Ofta väljer vi själva vilken typ av förkortning som passar bäst, men ibland tas sådana förkortningar i bruk som redan har använts i litteraturen (t.ex. BRL, Lag om rättegång i brottmål, Pr 102). Viktigt är att förkortningarna är enkla, men man måste också ta hänsyn till redan existerande förkortningar – sålunda kunde inte RP användas i betydelsen republikens president, eftersom det är den allmänt använda förkortningen för regeringens proposition. Så det blev RepP i stället. I allmänhet har lagboksredaktörerna varit rätt sparsamma med att skapa nya förkortningar. Nyttan måste alltid vägas mot risken att hänvisningarna blir svårförståeliga. Några av de nya förkortningar som tagits i bruk i Finlands Lag 2001 är GL (Finlands grundlag, Sta 101), som motsvarighet till det tidigare flitigt använda, koncisa RF; MyndOffL (Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet, Af 301), som det

finns många hänvisningar till i lagboken; MarkByggL (Markanvändnings- och bygglag, Mi 201) samt BorgensL (Lag om borgen och tredjemanspant, Ci 407). För kommunikationsministeriet används förkortningen KM.

Använd förkortningslistan i FL I !

Det finns en förteckning över förkortningarna i början av både FL I och II. Tyvärr ledde ett misstag i ombrytningsskedet till att FL II innehåller en äldre version av förkortningslistan, i vilken de nya förkortningarna inte ingår. Den som är intresserad av lagbokens förkortningar hänvisas därför till den korrekta förteckningen i Finlands Lag I.

Andra nyheter i lagböckerna

Andra nyheter som är värda att nämna är till exempel att man vid de signum som inte finns i Finlands Lag nu också finner namnet på det författning som finns på motsvarande plats i Suomen laki. Informationen gäller naturligtvis den situation som rådde vid tryckningen av böckerna, och motsvarar den preliminära innehållsförteckningen för Suomen Laki 2001, som utkommer senare i höst. Nytt är också att sidfoten i sakregistret innehåller en lista på avdelningarna i lagböckerna samt numret på sidan där respektive avdelning börjar. Detta till hjälp för den som söker information via sakregistret och snabbt vill hitta till rätt avdelning.

Litteraturförteckningarna vid avdelningarnas rubriker eller underrubriker har varit populära bland läsarna. Förteckningarna innehåller cen-

trala verk som anknyter till det rättsområde respektive avdelning gäller. Verken kan tjäna såväl som uppslagsverk och som källa till fördjupning. Förteckningarna har inför utgivningen uppdaterats och kompletterats av sakkunniga från universitet, högskolor och domstolsväsendet.

Uppdatering och läsarrespons

Lagbokens innehåll har nu under tio års tid upprätthållits i Finlands Lag -databasen, som utgör grunden för flera olika produkter, däribland Finlands Lag online, Finlands Lag CD-ROM och databanken Finlex, vilka alla innehåller samma material som verken Finlands Lag I och II. Databasens innehåll redigeras och uppdateras kontinuerligt i takt med att författningarna publiceras i författningssamlingen. Att materialet i lagboken på detta sätt utkommer oftare än tidigare inverkar positivt på det redaktionella innehållets kvalitet. Hänvisningarna och sakregistret ses över och uppdateras, så att innehållet så bra som möjligt skall motsvara det aktuella rättsläget. Trots detta kan det i den stora textmassan naturligtvis finnas både sakliga fel och tryckfel. Ofta upptäcks dessa bäst av den uppmärksamma läsaren. Vi är därför mycket tacksamma om alla som finner fel i lagboken tar kontakt med redaktionen så att vi får möjlighet att rätta till dem. Rättelserna kommer snabbt till nytta för användarna av den elektroniska boken, trots att de i tryck kan rättas först vid utgivningen av nästa upplaga. Redaktionen kontaktuppgifter finns i samband med förordet i båda böckerna.

Lagstiftningen har inför Finlands Lag I beaktats till och med nr 386/2001 i Finlands författningssamling, utgiven 11.5.2001. Högsta domstolens avgöranden har beaktats till och med nr 2001:39 och högsta förvaltningsdomstolens avgöranden till nr 2000:44. Motsvarande uppgifter för Finlands Lag II är nr 463/2001, utgiven 7.6.2001, HD:2001:52 och HFD:2000:77.

Yvonne Strömsholm

redaktör för Finlands Lag 2001

Finlands Lag I 2001, Kauppakaari/Talentum Media Oy, Helsingfors 2001.
ISBN 952-14-0265-2, XXXVIII + 2481 sidor. Pris 825 mk.

Finlands Lag II 2001, Kauppakaari/Talentum Media Oy, Helsingfors 2001.
ISBN 952-14-0266-0, XXXII + 2063 sidor. Pris 825 mk.

Årets upplaga av Finlands lag I innehåller bl.a. följande nyheter:

- lagen om identitetskort
- lagen om betalningsöverföringar
- företags- och organisationsdatalagen
- konsumentskyddslagens nya bestämmelser om hem- och distansförsäljning
- lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning
- lagstiftning om Energimarknadsverket och om naturgasmarknaden
- lagen om stödjande av företagsverksamhet
- lagen om avrundning av betalningar i euro
- ny lagstiftning om granskning av bildprogram
- ny lagstiftning om Vägverket och Vägförvaltningen
- lagen om undersökning av trafikolyckor på väg och i terräng
- den nya arbetsavtalslagen och lagen om fastställande av kollektivavtals allmänt bindande verkan
- den nya lagen om öppettider i minuthandeln
- strafflagens nya bestämmelser om kränkning av integritet och frid, ärekränkning samt om militära brott
- den nya lagstiftningen om förvaltning av straffverkställighet
- lagen om säkerhetskontroller vid domstolar
- lagen om utnämning av domare

Finlands lag II innehåller bl.a. följande nyheter:

- lagen om riksrätten och behandling av ministeransvarighetsärenden, som placerats efter grundlagen
- ändringar i lagstiftningen som berör riksdag och regering, ministerierna, JK, JO och utrikesförvaltningen
- lagen om anmälan av kandidaters valfinansiering
- lagen om elektronisk kommunikation i förvaltningsärenden
- lagstiftning om den nationella förvaltningen av strukturfonderna
- utlänningslagens förnyade bestämmelser om beviljande av asyl
- lagen om vuxenutbildningsstöd
- miljöskyddslagen, omfattande ändringar i vattenlagen och andra lagar som anknyter till miljötillstånd
- lagen om vattentjänster
- lagstiftning om finansiering av landsbygdsnärings, renhushållning och naturnärings
- lagen om utövning av veterinäryrket
- lagstiftning om klientens ställning och rättigheter inom socialvården
- den nya lagen om användning av organ och vävnader för medicinska ändamål
- lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare

Yvonne Strömsholm

redaktör för Finlands Lag 2001

Lagböckerna kan köpas direkt eller beställas från bokhandeln vid Nylandsgatan 4-6 i Helsingfors samt per e-post tilaus@kauppakaari.fi eller via Internet www.kauppakaari.fi. Vid beställning tillkommer postningskostnader. Lagböckerna säljs också i bl.a. Akademiska Bokhandeln.

LITTERATURTIPS

◆ Budgettermer på fem språk

Lagom till behandlingen av statsbudgeten för 2002 utkom en femspråkig budgetordlista som utarbetats av statsrådets språktjänst i samarbete med finansministeriet. Ordlistan innehåller 226 budgetbegrepp med termer och definitioner på finska, svenska, engelska, tyska och franska. Det är uttryckligen Finlands statsbudget som beskrivs, men förtydligande jämförelser med bl.a. Sverige, EU och den engelsktalande världen förekommer också.

Ordlistan inleds med en kort beskrivning av hur en budget kommer till och en förklaring av de olika faserna i budgetprocessen. Själva termdelen är indelad i olika ämnesområden, bl.a. statens ekonomiförvaltning, den ekonomiska politiken, budgetprinciper, budgetprocessen, finanskontroll, budgetens innehåll och struktur, klassificering av inkomster och utgifter, statsskulden och statsbidrag. Varje del inleds med ett begreppsschema där man kan se hur de olika begreppen förhåller sig till varandra.

Framför allt för svenskans del har det varit viktigt att markera vilka termer som är rekommenderade, godtagbara och avrådda. Eftersom systemen i Finland och Sverige avviker från varandra, förekommer en hel del s.k. officiella finlandismer bland de svenska termmotsvarigheterna, t.ex. *budgetekonomi (budjettitalous)*, *anslagsram (määrärahakehys)* och *omkostnadsmoment (toimintamenomomentti)*. Dessa termer är rekommenderade, eftersom det uttryckligen är fråga om Finlands statsbudget.

En avrådd finlandism är däremot *budgetria (budjettiriihi)* som förekommer i finlandssvenska texter. Den finska termen avser det sammanträde där regeringen lägger sista handen vid budgetpropositionen, och i budgetordlistan rekommenderas som svensk motsvarighet ordet *budgetmangling* som även förstås i Sverige.

För vissa gemensamma begrepp använder man i Sverige och Finland olika termer med olika frekvens. I Sverige talar man vanligen om *transfereringar* medan man i Finland talar om *inkomstöverföringar (tulonsiirrot)*. Båda är lika rekommenderade. Likaså talar man i Finland om *kumulativt överskott (kumulatiivinen ylijäämä)* medan man i Sverige föredrar formen *ackumulerat överskott*. Kuriositeter som att man i Sverige har *statsskuldsräntor* och i Finland *ränta på statsskulden (valtionvelan korot)* ingår också i ordlistan.

Både i Sverige och Finland talar man om *statsfinanser*, inte om *statsekonomi* eller *statshushållning*. Själva budgeten, på finska *valtion talousarvio*, heter på svenska *statsbudgeten* och för *valtion talousarvioesitys* rekommenderas rätt och slätt *budgetpropositionen*.

Andra vanliga och mindre vanliga termer som finns i ordlistan är bl.a. *kostnads- och intäktsbaserad budgetering (tuotto- ja kuluperusteinen budjetointi)*, *intäktsföring (tuloutus)*, *principen om icke-öronmärkta inkomster (tulojensitomattomuusperiaate)*, *primärt saldo* och *primärt sparande (perusjäämä)*. Också namnen på de viktigaste statliga fonderna på fem språk kan vara till nytta.

De svenska termerna i ordlistan har kontrollerats av en mängd sakkunniga, bl.a. Statens ekonomiska forskningscentral, Ekonomistyrningsverket i Sverige och Europeiska kommissionens översättningstjänst för att nämna ett fåtal.

Budgetordlistan får inom en nära framtid en följeslagare, nämligen en skatteordlista, också den på fem språk. Med dessa två opus torde statsfinanserna i framtiden gå som en dans.

Susanna Karjalainen

susanna.karjalainen@vnk.vn.fi

Budjettisanasto. Valtiovarainministeriö ja valtioneuvoston kanslia. Taloustieto Oy 2001. 265 sidor. Pris 195 mk . ISBN 951-628-345-4. Ordlistan säljs genom Taloustieto Oy och i bokhandlarna.

◆ Domstolsordlistan beskriver Finlands domstolsväsende

År 2000 inledde justitieministeriet och statsrådets kansli ett gemensamt projekt med målsättningen att klargöra olika begrepp som gäller Finlands domstolsväsende och dess verksamhet och att ge rekommendationer om användningen av såväl finska termer som deras motsvarighet på vissa andra språk. Projektet resulterade i en flerspråkig *Domstolsordlista*, som utöver termers motsvarighet på olika språk också innehåller definitioner av mer än 200 av de mest centrala begrepp som har samband med domstolarnas verksamhet. Termerna i ordlistan finns förutom på finska och svenska också på engelska, tyska och franska. Också definitionerna och anmärkningarna har översatts till alla dessa språk. Alfabetiska register på de fem språken ingår i ordlistan.

Domstolsordlistan är främst avsedd för dem som arbetar inom statsförvaltningen, men den är till nytta och hjälp också för översättare, tolkar, journalister, advokater och andra som använder domstolsterminologi.

Tuomioistuinsanasto. Valtioneuvoston kanslia, kielipalvelu, ja oikeusministeriö. Edita Oyj 2001. 241 sidor. Pris 195 mk. ISBN 951-37-3501-X. Ordlistan säljs i bokhandeln.

Statsrådets svenska språknämnds sammansättning

Till medlem i statsrådets svenska språknämnd för tiden 1.8.2001–31.12.2003 har statsrådets kansli utsett lagstiftningsrådet **Ann-Marie Malmsten** från laggranskningsbyrån vid justitieministeriets lagberedningsavdelning. Lagstiftningsrådet **Simone Alopaeus-Aminoff** har beviljats befrielse från uppdraget som medlem i statsrådets svenska språknämnd från 31.7.2001.

Statsrådets svenska språknämnd kommer att ge ut en reviderad upplaga av handboken **Svenskt lagspråk i Finland (SLAF)**

Den förra upplagan av SLAF (1998) är slutsåld. Språknämnden planerar att ge ut en reviderad upplaga 2002. Nämnden hoppas att läsarna och användarna skickar in skriftliga förslag till kompletteringar, ändringar m.m. som gäller handboken (adress och faxnummer finns i rutan på s. 8). Språknämnden vill gärna ha förslagen senast den 30 november 2001.

Tack på förhand!

KONTAKTINFORMATION

Frågor och initiativ till Statsrådets svenska språknämnd kan sändas per e-post, fax eller post till nämndens sekreterare på någon av följande adresser:

E-postadress: spraknamnden@vnk.vn.fi

Fax: 09-160 2088

Postadress: Statsrådets svenska språknämnd (sekr.)

Statsrådets translatorsbyrå

PB 23, 00023 STATSRÅDET

I **principiella frågor som gäller svenskt lag- och förvaltningspråk** i Finland kan nämnden även konsulteras muntligen via sekreteraren, tfn 09-160 3987.

Prenumerationer på Språkråd, adressändringar och annulleringar:

per e-post, fax eller post. Se adresserna ovan.

Nya prenumerationer till mottagare utanför Finland tas emot bara i fråga om språkvårds- och terminologiorgan, myndigheter etc. Språkråd sänds gratis till beställaren.

LÄS SPRÅKRÅD
PÅ WEBBEN

www.vnk.fi/spraknamnden